

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش همایش نخبگانی فقه هنر

مقدمه

شناخت جایگاه هنر در اسلام و بررسی نظرات و آراء مختلف فقها و اندیشمندان مسلمان در حوزه‌های مختلف هنری یکی از موضوعاتی است که در سال‌های اخیر مورد توجه جدی محافل علمی در حوزه‌های علمیه قرار گرفته که با تشکیل مدرسه اسلامی هنر و راه‌اندازی دفتر فقه هنر، این کوشش به شکل جدی‌تری مطرح شده است. از جمله اقدامات مهم این دفتر راه‌اندازی درس خارج فقه هنر در مدرسه فیضیه، تاسیس لجنه فقه هنر، سلسله گفتگوها در باب فقه هنر و بالاخره راه‌اندازی همایش‌های ملی فقه هنر در سطح کشور بوده است.

گفتنی است وقتی خبر تشکیل هیات علمی برای برگزاری این همایش به محضر مقام رهبری رسید، به جدّ مورد استقبال و توجه ایشان قرار گرفت و در دیداری که هیات علمی و سایر دست‌اندرکاران این همایش با معظم له داشتند، رهنمودهای بسیار ارزنده‌ای را در باب فقه و هنر، بیان فرمودند. ایشان از جمله، ورود حوزه علمیه به مقوله‌ی مربوط به هنر از منظر شناخت فقهی را مژده بزرگی دانسته و گفتند:

«شما این کار را شروع کرده‌اید؛ این کار خیلی مبارکی است و من واقعاً، عمیقاً و صمیمانه از همه‌ی شماها که به این فکر افتاده‌اید و این کار را کرده‌اید و بحمدالله فضلالی خوب و برجسته‌ای هم وارد این کار شده‌اند، تشکر می‌کنم. کار را نیمه‌کاره نگذارید، متوقف نگذارید.»

همایش‌های گذشته:

- اولین همایش ملی فقه هنر، در تاریخ 23 دی ماه 1394 و با حضور چشمگیر طلاب و پژوهشگران حوزه علمیه در مرکز همایش‌های بین‌المللی دفتر تبلیغات اسلامی قم برگزار شد که در این همایش علاوه بر سه سخنرانی علمی توسط حضرات آیات: ابوالقاسم علی‌دوست، محمد جواد فاضل لنکرانی و علی اکبر رشاد، هفت مقاله برتر نیز در دو نوبت صبح و عصر ارائه گردید.

محورهای اصلی فراخوان مقالات در این همایش عبارت بودند از:

«فلسفه فقه هنر»، شامل مباحث مربوط به روش‌شناسی استنباط در فقه هنر، هنرهای شریعت بنیاد در تاریخ و تمدن اسلامی، زمانمندی احکام منصوص هنر و... «فقه هنر»، شامل فقه فروع هنر.

• دوّمین همایش فقه هنر به همت مدرسه اسلامی هنر و با مشارکت دفتر تبلیغات اسلامی در تاریخ چهارشنبه ۲۷ دیماه و در دو نوبت صبح و عصر، در سالن همایشهای بین المللی غدیر برگزار شد. آیت الله علیدوست - بعنوان دبیر علمی همایش - آیت الله محمدجواد فاضل لنکرانی، حجت الاسلام دکتر احمد واعظی، دکتر محمود حکمت نیا و ... از ارائه دهندگان مقاله در این همایش بودند.

مهم ترین محورهای مقالات در این همایش عبارت بودند از:

« فلسفه فقه هنر » با موضوعاتی چون چیستی هنر و رفتار هنر، گستره شریعت و هنر، روش شناسی فقه هنر، روش شناسی حل تزااحات در فقه هنر، عناوین پایه در فقه هنر، مبانی انسان شناختی، کارگردگرایی و اسم گرایی و هویت گرایی در فقه هنر و هویت شناسی هنری در نصوص دینی

« فقه رفتار و آثار هنری » ، شامل اصول و قواعد فقه هنر، تاثیر جنسیت در احکام هنر، آزادی رفتار هنری و حدود آن، فقه هنر و کودکان، احترام و حفظ آثار هنری، مالکیت آثار هنری، بررسی استفاده از تعینات هنر در اماکن و شعائر اسلامی و ملاحظات شرعی مخاطبان آثار هنری.

محور ویژه فراخوان این همایش، «حکومت و هنر» شامل نقش حمایتی حکومت در هنر و نقش ممیزی و نقش تقنینی حکومت در هنر و نقش سیاست گذاری حکومت در هنر و کارکرد هنر در حکومت داری و حکومت هنر و فتوای معیار .

برنامه ریزی برای برگزاری همایش منطقه‌ای در دزفول:

وجود ظرفیت و پتانسل بالای علمی و حضور علمای بزرگی چون خاندان شیخ اعظم انصاری، آیت الله معزی، آیت الله بیگدلی، آیت الله ضیایی دزفولی، آیت الله قاضی و... در دزفول سبب شده تا این شهرستان همواره به عنوان یکی از مراکز مهم علمی و فرهنگی در سطح کشور شناخته شود. اما متأسفانه در سال‌های اخیر به دلیل برخی کم توجهی‌ها از سوی خواص و همچنین عدم حمایت متولیان امر از فعالیت‌های تخصصی علمی در این زمینه نوعی رکود را شاهد بوده‌ایم.

بنابراین با توجه به اینکه یکی از بهترین راه‌های خروج از رکود و ایجاد نشاط علمی در شهرستان، دعوت از دانشمندان توانمند و صاحب اندیشه‌های نو در سطح کشور و قرار گرفتن در معرض آراء و اندیشه‌های آن‌هاست از آیت الله علیدوست، "استاد دروس عالی حوزه ودانشگاه و رییس اندیشکده فقه و حقوق اسلامی مرکز ایرانی

اسلامی پیشرفت، به عنوان دبیر همایش ملی فقه و هنر، برای برگزاری همایش فقه هنر"، که امروز بی شک، یکی از پرچمداران طرح اندیشه‌های نو در سطح حوزه‌های علمیه کشور هستند دعوت به عمل آمد تا با استفاده از حضور ایشان، زمینه‌ای برای طرح یافته‌های جدید علمی در این زمینه فراهم گردد.

گزارش برگزاری همایش در دزفول

همایش نخبگانی " فقه هنر" در روز پنج شنبه 16 اسفند 97، در سالن آیت الله قاضی دانشگاه جندی شاپور دزفول و به همت مدرسه علمیه آیت الله قاضی (ره) برگزار شد.

مراسم با خوش آمد گویی حضرت حجت الاسلام و المسلمین قاضی دزفولی، امام جمعه و تولیت محترم حوزه علمیه آیت الله قاضی دزفولی و ایراد مطالبی در زمینه اهمیت هنر در اسلام، توسط ایشان آغاز شد.

پخش مستند معماری و مفاخر دزفول و سخنرانی رییس دانشکده معماری پس از آن که توضیحاتی در زمینه واحدهای درسی مرتبط با معماری و هنرهای اسلامی ارائه کردند، بخش های بعدی برنامه بودند.

در ادامه، فیلم بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فعالان همایش ملی فقه هنر نمایش داده شد و نگاه غنی و سرشار از طراوت ایشان حال و هوای تازه‌ای به این محفل علمی بخشید.

در بخش بعدی این همایش، **حجت الاسلام و المسلمین عبداللهی، از اساتید حوزه علمیه دزفول**، به ارائه‌ی مقاله و نقد برخی نظرات آیت‌الله علیدوست، درباره نظرات فقهی شیخ مرتضی انصاری در حوزه‌ی هنر پرداختند و سوالاتی را در این زمینه مطرح کردند.

سخنران پایانی، مهمان ویژه برنامه، آیت الله علیدوست، استاد دروس عالی حوزه ودانشگاه و دبیر همایش ملی فقه هنر بود. ایشان در ابتدا نکاتی را درباره لزوم و ضرورت پرداختن به فقه هنر بیان کرده و در ادامه اشاره کردند که لازم است نوع نگاه به مساله هنر و هنرمند تغییر کند. ایشان در بخشی از سخنان خود، **از برخی متون دینی مانند صحیفه سجادیه، نهج‌البلاغه و دعای کمیل، به عنوان خلق هنری یاد کرده و گفتند این آثار حتی به دلیل زیبایی متن، مورد استفاده غیر مسلمانان قرار می‌گیرند.**

آیت الله علیدوست در بخش پایانی صحبت های خود، برخی از اقدامات مهمی را که به زعم ایشان باید در حوزه فقه هنر انجام شود، برشمردند؛ مواردی مانند:

- لزوم ابهام زدایی از نظرات فقهی درباره رشته‌های هنری مختلف به ویژه هنر موسیقی، غنا و مجسمه سازی چرا که بیشترین سنگینی بار فقه به این هنرها برمی‌گردد
- لزوم بررسی دوباره مبانی فقهی
- الزام ورود معنا دار فقها به مصادیق هنر
- لزوم تبدیل فتوا به قانون، در کشور اسلامی

و...

گفتنی است که تا کنون دو همایش ملی فقه هنر در سال های 94 و 96 برگزار شده که در حاشیه این همایش، کتاب مجموعه مقالات اولین همایش ملی فقه هنر نیز با تخفیف ویژه عرضه شد و مورد استقبال شرکت کنندگان قرار گرفت.

برگزار کنندگان همایش همچنین در نظر دارند که با امید به توفیق و تاییدات الهی، در آینده‌ای نزدیک نسبت به چاپ کتاب همایش همت گماشته و این نتایج علمی را در اختیار علاقه‌مندان قرار دهند.

سخن پایانی:

لازم به ذکر است که با توجه به وجود برخی اختلاف نظرها و چالش‌های موجود در این زمینه، از نخبگان علمی و فرهنگی سطح شهرستان و منطقه شمال خوزستان برای شرکت در این همایش دعوت شده بود و امید است که از نتایج آن نه تنها در محافل علمی، بلکه در بین عموم مردم بهره‌گیری شده و از سطحی نگری و یا نگاه قشری نسبت به این مقوله پرهیز گردد؛ چرا که یکی از مهم‌ترین مسائل در زمینه فقه و هنر، لزوم حفظ انضباط فکری است. چنان که مقام معظم رهبری با تأکید بر این الزام، توضیح دادند:

[حفظ انضباط فکری ...] «یعنی ما تحت تأثیر جوّ قرار نگیریم که حالا چون یک جوّی فرض کنید در یک بخشی از جامعه وجود دارد که فشار روی ما بیاورد که "آقا شما چرا فلان چیز را حرام میدانید، چرا فلان چیز را ممنوع میکنید"، ما تحت تأثیر آن جو بیاییم فکر کنیم؛ نه، این غلط است؛ واقعاً این رفتار کاملاً غیر صالحانه است؛ نخیر، کاملاً انضباط فقهی رعایت بشود و همان جور که ما بقیّه‌ی احکام فقهی را از کتاب و سنّت استفاده میکنیم، به کتاب و سنّت مراجعه بکنیم و همان جور عمل بکنیم.»

والسلام علیکم و رحمت الله و برکاته

مصطفی محبوب

دبیر همایش نخبگانی فقه هنر

دزفول اسفند 1397